

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๒ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๑๙

ศาสนา ทำคนให้วิเศษกว่าสัตว์

โลกที่ไม่มีศาสนา ต้องเป็นโลกที่เดือดร้อนอย่างไม่มีปัญหาสิ้นสุด คนไม่มีศาสนาก็เป็นคนเดือดร้อนไม่มีขอบเขตเช่นเดียวกัน แยกออกเป็นโลก อันเป็นส่วนใหญ่ และแยกมาเป็นรายบุคคล เป็นราย ๆ

การให้ความเป็นธรรม ไม่มีสิ่งใดที่จะให้ความเป็นธรรมยิ่งไปกว่าศาสนา เพราะศาสนาออกมาจากท่านผู้เป็นธรรม คือ พระพุทธเจ้า ผู้มีพระจิตเป็นธรรมทั้งดวงอยู่แล้ว ทรงนำธรรมมาแผ่กระจายทั่วโลกสงสาร ด้วยพระเมตตาอันหาประมาณมิได้ ราวท้องฟ้าอากาศ

ผู้มุ่งต่อเหตุผล คือ ธรรมก็ยอมรับ ผู้มีสิ่งเป็นพิษเป็นภัยอยู่ในใจหนาแน่น ก็ไม่ยอมรับ นั่นนับว่าเป็นกรรมของสัตว์ที่มีความหนาบางต่างกัน ที่ไม่ยอมรับเลยนั้นก็ สุนัขวิสัยที่ศาสนาจะช่วยได้ จัดเป็นโรคสุนัขวิสัย

การให้ความเป็นธรรม จากผู้สิ้นกิเลส กับการให้ความเป็นธรรมของผู้ยังมีกิเลสนั้น ต่างกันอยู่มาก แม้จะมีเจตนาดีด้วยกัน แต่ความสามารถ ฉลาดแหลมคม และความสะอาดของใจ ที่ทรงความเป็นธรรม มีหนักเบาต่างกันมาก การให้ความเป็นธรรมจึงเป็นไปตาม ภูมิแห่งความสามารถของผู้ให้ ที่มีภูมิจิตภูมิธรรมต่างกัน

ใครจะพูดว่าอะไรก็ตามเกิด ถ้าจิตใจยังมีพิษภัยอยู่ใน สิ่งนั้นต้องแสวงออกมา หรือระบายออกมาจนได้ไม่มากนักน้อย ผู้ที่ไม่มีสิ่งที่เป็นพิษเป็นภัยเลยนั้น จึงไม่มีอะไรที่จะ แทรกออกมา หรือแผงออกมา เพราะไม่มี มีแต่ธรรมล้วน ๆ ธรรมล้วน ๆ นี้ให้ความเสมอภาค ให้ความเป็นธรรมสม่ำเสมอแก่สัตว์และบุคคลทั่วหน้ากัน

แม้แต่สัตว์เดรัจฉานตัวเล็ก ๆ ขนาดไหนก็ตาม ธรรมท่านสอนไม่ให้เบียดเบียน ทำลายเลย ทั้งนี้ก็เพราะเห็นคุณค่า และความสำคัญของสัตว์ประเภทนั้น ๆ เสมอกัน นั่นแล ดั่งที่บัญญัติห้ามไว้ไม่ให้ทำลายสัตว์ แม้แต่อยู่ในครรภ์ นี้ธรรมเคยให้ความเสมอภาคแก่โลกมาแล้วตั้งแต่กาลไหน ๆ จนอาจพูดได้ว่า “แสนกัปแสนกัลป์อนันตกาล” ที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายให้ความเป็นธรรมถ่ายทอดกันมา ออย่าว่าแต่ที่ออกมาเป็นตนเป็นตัว และเป็นสัตว์เป็นบุคคล ให้เห็นกันชัดเจนเช่นนี้เลย แม้แต่อยู่ในครรภ์ พระพุทธเจ้าผู้ทรง

ธรรมบริสุทธิก็ทรงเห็นความสำคัญเสมอกัน จึงสอนให้งดเว้นจากการทำลาย โดยไม่มีเงื่อนไขใดๆ ทั้งสิ้น ฉะนั้น การให้ความเสมอภาคแก่ผู้คน และสัตว์ทั่วไป จึงไม่มีสิ่งขวางศาสนาธรรมของพระพุทธเจ้าไปได้

การที่มาชี้แจง และเปลี่ยนแปลงธรรมให้เป็นอื่นไป ด้วยอำนาจของ “ลัทธิ” อันเป็นการแห่งน้ำลายของผู้มีกิเลสลามกเต็มหัวใจนั้น แม้ใครจะว่า “เยี่ยม” ว่า “ยอด” ว่าดีขนาดไหน ก็ไม่พ้นจากความเลวร้าย ทำลายศาสนา และจิตใจคนเป็นจำนวนมากไปได้อยู่นั้นแล ความจอมปลอม กับความจริง มันตรงกันข้ามอย่างเห็นได้ชัดในสายตา และหัวใจคนด้วยกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น เพราะเสกสรรกันขึ้นมาเฉย ๆ ไม่ใช่เป็นขึ้นตามหลักธรรมชาติ หลักธรรมชาติที่เป็นเอง กับสิ่งที่เสกสรรขึ้นมาขึ้นมันผิดกันมาก และเคยผิดกันมากราวฟ้ากับดินมาประจำแผ่นดิน แต่กาลไหน ๆ ไม่จำเป็นต้องหลงเชื่อให้เสียเวลาและขายตัวให้แมลงวันหัวเราะเยาะเหยียดเปล่า ๆ

พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนธรรมไปตามหลักธรรมชาติ คือความจริงล้วน ๆ จึงเข้ากันได้กับสัตว์โลกทุกภูมิ เช่น การไม่ฆ่า ไม่เบียดเบียนทำลายสัตว์ เป็นต้น เป็นคำสอนที่สัตว์โลกยอมรับทั่วหน้ากัน เพราะใครก็ไม่อยากตายด้วยการฆ่าการทำลาย ไม่อยากเจ็บแค้น เพราะความถูกเบียดเบียน ไม่อยากให้สมบัติต่าง ๆ สูญหายไป เพราะถูกขโมย คดโกง รีดไถ ถูกล่วงล้ำสิ่งที่รักสงวน คือ สามี ภรรยา ลูกหลาน พุดโกหก หลอกหลวง ต้มตุ๋น ต้มของมีนเมาเข้าสู่สมองจนกลายเป็นคนบ้าคนบอไปอย่างสด ๆ ร้อน ๆ ที่น่าทุเรศเหลือประมาณ

เคยมีปัญหาขัดแย้ง หรือลบล้างศาสนาเหมือนกันว่า การประมงเป็นเศรษฐกิจสำคัญที่ทำให้โลกเจริญ แต่พระพุทธเจ้าบัญญัติไม่ให้ฆ่าสัตว์ ซึ่งเป็นการกีดขวางความเจริญของโลกในด้านเศรษฐกิจกับการประมง เมื่อเห็นเรานิ่งเฉย เขาจึงถามขึ้นว่า “ท่านจะเห็นอย่างไร?” คำตอบจึงเริ่มขึ้นตอนเขาพูดเป็นเชิงถามเรา “คุณเองก็เป็นมนุษย์เหมือนโลกทั่ว ๆ ไป คุณเห็นอย่างไร?” คุณต้องการความเจริญเพราะถูกเขาฆ่าตายอย่างนั้นหรือ?” จึงกล่าวชมเชยเศรษฐกิจประเภทนี้ เรื่องนี้แม้แต่สัตว์เขาไม่ฉลาด และไม่ได้รำเรียนเหมือนมนุษย์เขายังรู้จักกลัวตาย แต่คนฉลาด ทั้งได้เรียนกันมากมาย กลับชอบและชมการฆ่าการทำลายว่าเป็นของดี ว่าเศรษฐกิจเจริญ ถ้าเช่นนั้นมนุษย์ก็ต้องโง่กว่าสัตว์ที่ไม่ได้รำเรียนอยู่มาก โดยไม่มีเงื่อนไขใดๆ มาเป็นข้อลบล้างแก้ตัวเลย เพราะเรื่องนี้เป็นการขัดต่อหลักธรรมชาติของโลกที่รักสงวนชีวิตเสมอกัน จึงไม่มีใครยอมรับเป็น “หมู” ให้คนนำไปฆ่า ยกขึ้นเลี้ยงสับย่ำเหมือนเนื้อ เพื่อเป็นอาหาร

“เอาให้เห็นทันตาเดี๋ยวนี๊ สมมุติให้คนทั้งหมดที่ชุมนุมกันอยู่นี้ มารุมฆ่าคุณคนเดียวเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจนี้ คุณจะยอมรับไหม ? เขาตอบว่าไม่ยอมรับ “ถ้าเช่นนั้นคุณเอามือเขียนแล้วลบมันด้วยฝ่าเท้าทำไม? ไม่อายสัตว์ทั้งหลายที่กลัวตายกันทั้งโลกนั้นหรือ?”

ทีนี้ ย่นเข้ามาถึงตัวบุคคลผู้นับถือศาสนา ระยะใดที่จิตห่างจากธรรม ระยะนั้นกิเลสแข่งขึ้นมาแทนที่ได้ ผลก็มีความเดือดร้อนขึ้นมา ให้เห็นอย่างชัดเจนภายในตัวเอง ยิ่งปล่อยสติตั้งทั้งวันทั้งคืน คิดไปตามยถากรรมด้วยแล้ว ก็ยิ่งไปใหญ่ หาที่ยับยั้งไม่ได้เลย ถ้ายังมีสติปัญญาเครื่องใคร่ครวญต้านทานอยู่บ้างตามกำลังของตน สิ่งที่เสียไปเพราะความพลอดตัวก็พอมิเหลือ คือ พอให้มีความสุข ความสงบได้บ้าง

ถ้ามีสติปัญญามาก และมีความเฉลียวฉลาดในด้านปฏิบัติต่อจิตใจ ภัยที่จะเกิดขึ้นมาในจิตใจก็น้อย ภัยทางจิตถูกธรรมประหัตประหารกันอยู่เรื่อย ๆ จนไม่มีภัยภายในใจเลย ผู้นี้ชื่อว่า “เป็นผู้มีความสุขสมบูรณ์”

การให้ความเสมอภาคจากธรรมต่อโลกและต่อบุคคลเป็นราย ๆ ดังกล่าวมา ศาสนาเป็นเยี่ยมกว่าการให้ความเสมอภาคจากผู้ใดและจากสิ่งใด การให้ความเสมอภาคแก่ตัวเราเองนั้นสำคัญมาก อย่าให้ความโลภ ความโกรธ ความหลงเข้าย่ำยีจิตใจจนมองหัวตัวไม่เจอ จงแก้ไขชะล้างด้วยธรรมเป็นเครื่องบาราบปราบปราม ผู้นั้นจะมีความสุขอิสระเสรี หหมดความหิวโหยในลัทธิ และอธิปไตยต่าง ๆ ดังที่วุ่น ๆ กัน ไม่มีวันจบสิ้นนี้

คนเรามีจริต นิสัย อำนาจ วาสนา ความโง่ ความฉลาดต่างกัน ท่านจึงสอนไม่ให้เป็นประมาทกัน คำว่า “เป็นหญิง, เป็นชาย” เหมือนกันก็ตาม แต่ภูมิในความเป็นอยู่ภายในจิตใจนั้นผิดกัน ความรู้ความฉลาดมีลึกลับ หนาบางต่างกัน ฐานะของจิตก็มีความเหลื่อมล้ำต่ำสูงต่างกัน ท่านจึงไม่ให้เป็นประมาทวาสนาของกันและกัน

แม้เขาเป็นสัตว์ก็ไม่ให้ประมาทวาสนาของเขา ว่าเขาเป็นสัตว์เราเป็นมนุษย์ ทั้งนี้มันเป็นไปตามกรรม หรือว่าเป็นไปตามกรรมของสัตว์โลก แต่ละราย ละราย มีเราคนหนึ่งที่เป็นเช่นเดียวกับสัตว์โลก ในระยะที่เรามาเสวยกรรมความเป็นมนุษย์อย่างนี้ ก็เหมือนเราที่สูงกว่าเขา ในระยะที่เขาเป็นสัตว์ ก็เหมือนว่าเขานี้ต่ำต้อย ด้วยยศถาบรรดาศักดิ์ หรือฐานะแตกต่างกว่าเรามาก ในความรู้สึกของมนุษย์ที่ชอบคิดกัน สำหรับเขา (สัตว์เอง) ไม่สนใจคิด เพราะเป็นสัตว์ ความจริงเขาก็มาเสวยกรรมของเขา

ตามคำที่ท่านว่า “กมฺมํ สตุเต วิภชติ ยทิทํ หีนปฺปณฺฑิตํ” กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้แตกต่างกันคือ ดี และ เลวทราม ประณีตต่างกันเป็นราย ๆ ไป อันนี้เป็นไปตามอำนาจแห่งกรรมที่คนนั้นแหละทำไว้ เวลาแสดงผลออกมา ตนไม่ทราบที่ผลนี้เกิดมาจากอะไร จำเป็น

ที่จะต้องเสวยไปตามวิบากแห่งกรรมที่ปรากฏขึ้นกับตัว ดังนั้นสัตว์ทั้งหลายจึงมีแตกต่างกัน ท่านไม่ให้ประมาท อำนาจ วาสนา ภพ ภูมิ ของกันและกัน เพราะกำลังท่องเที่ยวอยู่ใน “วิภวัญ” ด้วยกัน มีความเปลี่ยนแปลงภพภูมิ สูงบ้างต่ำบ้าง ตามอำนาจแห่งกรรมนี้เอง ที่มีอยู่ในจิตของสัตว์โลกแต่ละรายๆ ไม่มีเว้น นอกจากพระอรหันต์ที่ตัดวิบากกรรมขาด ภายใจแล้วเท่านั้น ส่วนวิบากชั้นธำณายังยอมรับเหมือนชนทั่วไป เพราะได้เป็นมาแล้ว แก่ไม่ได้สุดวิสัยที่จะแก้

สัตว์บางตัวแม้จะเป็นสัตว์ก็ตาม แต่พื้นฐานแห่งจิตใจของเขาอาจดีกว่ามนุษย์เป็น บางรายก็มี แต่วาระนั้นเรียกว่า “เสวยกรรมตามวาระของตนก่อน” พอพ้นจากนั้นไปแล้ว อาจสูงกว่ามนุษย์ก็ได้ บางภพกำเนิดของเราอาจต่ำกว่าเขาก็ได้ ซึ่งเป็นไปตามวาระ เว้นแต่พวกที่บำเพ็ญจิตใจให้มีรากฐานไปโดยลำดับๆ นั้น ระดับใจจะสูงขึ้นเรื่อยๆ เฉพาะอย่างยิ่ง พระอริยะบุคคล ตั้งแต่ชั้นโสดาบันขึ้นไป นี่เป็นที่แน่นอนต่อความพ้นทุกข์ อย่าง ชำไม่เลย ๗ ชาติ ซึ่งท่านได้บอกไว้แล้ว ผู้นี้เป็นที่แน่นอนว่าจะก้าวขึ้นสู่ภูมิสูงไปโดยลำดับ นอกนั้นก็มารับรองว่าเป็นความแน่นอน จึงต้องมีสูงๆ ต่ำๆ เช่นเดียวกับสัตว์โลกทั่วๆ ไป

เมื่อทราบความเป็นมาของสัตว์โลกตามธรรมที่ท่านสอนแล้ว เราจึงไม่ควรประมาท นอนใจ ไร้แรงตักตวงเสียแต่บัดนี้ ซึ่งเป็นกาลอันควร เพราะเราทุกคนอยู่ในข่ายแห่งความ แก่ เจ็บ ตาย บิบบังคับอยู่ทุกอิริยาบถและตลอดเวลา รู้เห็นอยู่กับตัวเราเอง เฉพาะอย่าง เรา เป็นนักปฏิบัติความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ ความเฉลียวฉลาดทางด้านปัญญา เป็นสิ่งที่ ควรจะผลิตขึ้นได้ในขณะนี้ ในเวลาที่มีชีวิตอยู่นี้ ไม่ควรจะปล่อยให้เป็นไปตามมถากรรม คือปล่อยให้ชาตินั้น ชาตินี้ วันนั้น เดือนนั้น ปีนี้ มาตัดสินให้ นั้นเป็นความคิดผิด เพราะ มีอ วัน ปี เดือน หรือ กาล สถานที่ใดๆ นั้น ไม่ใช่เป็นผู้รับผิดชอบเรา เราเท่านั้นเป็นผู้ รับผิดชอบตัวเองในอิริยาบถทั้งสี่ ความเป็นกิติ ความตายไปในภพใดกิติ ที่จะต้องรับสุข รับทุกข์ เป็นเรื่องของเราที่จะต้องรับโดยสิ้นเชิง ไม่มีผู้ใดจะมาแบ่งสู้แบ่งรับ หรือ แบ่งสันปันส่วนให้ทุกข์มีความเบาบางจากเราไปบ้างได้

เราจึงควรเข้มแข็ง พิจารณาแก้ไขตนตั้งแต่บัดนี้ จิตเป็นสิ่งที่ชำระได้ ชำระสะอาดให้ เป็นของสะอาดได้จากมลทินทั้งหลาย เพราะธรรมทั้งปวงนั้นเหมือนน้ำที่สะอาดสำหรับ ชำระสิ่งสกปรกโสโครกทั้งหลายให้สะอาดนั้นแล หากธรรมชำระสิ่งสกปรกโสโครก ภายใ จิตใจสัตว์โลกทั้งหลายให้สะอาดไม่ได้แล้ว พระพุทธเจ้าก็ดี สวากอรรหัตตอรหันต์ทั้งหลายก็ดี ไม่มีองค์ใดจะเป็นผู้สะอาดปราศจากมลทินถึงความบริสุทธิ์ได้เลย ต้องจมอยู่ในกองทุกข์ เช่นเดียวกับสัตว์โลกทั่วไป แต่นี้ก็เพราะธรรมซึ่งเป็นธรรมชาติที่สะอาดสุดส่วนอยู่แล้ว ผู้

นำมาประพฤติปฏิบัติก็เท่ากับนำมาซักฟอกจิตใจของตน ให้มีความสะอาดขึ้นโดยลำดับ จนสะอาดบริสุทธิ์เต็มที่

เวลานี้จิตของเราเป็นอย่างไร สังเกต ทดสอบ บวกลบ ผลรายได้รายเสีย วนนี้มาถึงวันนี้ เช้านี้มาถึงตอนนี้ ทดสอบอยู่เสมอ พยายามผลิตสติปัญญาขึ้นเรื่อยๆ โดยแยกชั้น ธาตุ อย่างหนึ่งอย่างใดขึ้นพิจารณาเสมอ ปกติร่างกายเป็นเรื่องของมันอย่างนั้น เวลาที่กำลังวังชาก็เหมือนกับไม่เคยเจ็บไข้ได้ป่วย เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยก็เหมือนจะไม่มีกำลังวังชาต่อไปอีก หรือเหมือนกับจะล้มจะตายไปในขณะนั้น แล้วมันก็ฟื้นขึ้นมาได้ เรื่องของอนิจจังเป็นอย่างนี้ นอกจากสุขวิสัยแล้วก็ตายด้วยกันทุกคน ไม่เลือกหน้า ไม่เลือกกาล สถานที่ ทุกท่านจึงควรระลึกถึงความตายเสมอ จะเป็นธรรมเตือนตนให้รู้ตัวไม่ประมาทอนใจในชีวิต ความไม่มีโรค ความมี ความจน ยศถาบรรดาศักดิ์ สมบัติ บริวาร ว่าเป็นของไม่แน่นอน นอกจากบุญอันเป็นที่พึงของใจโดยตรงตลอดไป ไม่สงสัย

กำลังทางจิตเป็นสำคัญมาก ไม่ควรให้หลุดมือไป เวลานี้เราต้องการกำลังทางจิตใจ ให้มีความเข้มแข็ง รู้เท่าทันกับเหตุการณ์ที่มีอยู่รอบตัว ตลอดอิริยาบถ

ร่างกาย ธาตุชั้นธ เราก็ได้อาศัยเขามานาน ต่อมาเมื่อหนักมากเข้า มากเข้า ก็มาทับเรา เจ็บเล็ก เจ็บน้อย ปวดเล็ก ปวดน้อย เจ็บปวดที่ตรงไหน ก็มาทับเรา ทับเรา ถ้าเรามีสติปัญญาทัน เราก็ต้านทานได้ กัดกันสิ่งนั้นด้วยอุบายวิธีต่างๆ ได้ หลีกเลี่ยงความทุกข์ทั้งหลายได้ด้วยสติปัญญา จิตใจก็ไม่ได้รับความกระทบกระเทือนมากจากสิ่งเหล่านี้ หรือไม่กระทบกระเทือนถึงใจเลย

หากไม่ชำระสะสางให้พอกับความต้องการ หรือสติปัญญาไม่พอ ใจกับสิ่งเหล่านี้จะพัวพัน ผูกมัดกันอย่างแน่นหนาหาทางออกไม่ได้ กายทุกข์ ใจก็ทุกข์ ร่างกายส่วนไหนทุกข์ ใจก็ทุกข์ไปด้วย แม้ร่างกายจะไม่ทุกข์ไปทั้งตัวก็ตาม แต่ใจจะทุกข์ไปหมดทั้งดวง ไม่ได้เป็นแบบว่า ร่างกายเจ็บส่วนนั้น ใจก็ทุกข์ส่วนนั้น ร่างกายเจ็บน้อย ใจก็ทุกข์น้อยนิดเดียว แต่มันไม่เป็นเช่นนั้น ร่างกายเจ็บมาก เจ็บน้อย แต่ใจก็เป็นทุกข์มากอยู่นั่นแล ไม่มีการแบ่งสู้ แบ่งรับกันบ้างเลย

จิตใจต่อชั้นธ ไม่รู้เท่าทันชั้นธ ย่อมได้รับความทุกข์ เพราะชั้นธกำเริบอย่างนี้แล จงเห็นโทษของใจที่โง่ และเห็นคุณของใจที่ฉลาดจากการฝึกอบรมมาอย่างเกรียงไกรแล้ว ไม่มีคำว่า “ทุกข์ทางใจ” แม้ชั้นธทั้งชั้นธจะเป็นเหมือนเปลวเพลิงก็ตาม ใจก็เป็นอยู่อย่างอิสระเสรี

ถ้าจิตไม่มีสติ ไม่มีปัญญา จะทุกข์มากน้อยเพียรไรในร่างกายส่วนต่างๆ ใจจะต้องสั่งสมทุกข์เข้าภายในตัวอย่างมากมายและรวดเร็วด้วย ส่วนจิตที่ได้รับการอบรมทางสติปัญญา ไม่เป็นเช่นนั้น อะไรเจ็บขึ้นที่ตรงไหนภายในร่างกายส่วนต่าง ๆ ก็ทราบตามเป็นจริงด้วยสติปัญญาที่พิจารณาไว้แล้ว ทุกข์ชนิดนี้แสดงขึ้นมา อาการนี้แสดงผิดปกติขึ้นมา มีความเจ็บ ความทุกข์เป็นอย่างนั้น ก็ทราบตามอาการของทุกข์ที่แสดงขึ้นในร่างกาย ภายผิดปกติ เวทนาก็แสดงตัวขึ้นมา ใจก็รู้ตามเป็นจริง ไม่หลงไหลในกายและทุกขเวทนา ใจไม่ผิดปกติ เพราะใจมีปัญญาลาดรู้เท่าทันชั้นนี้

นี่แหละท่านผู้รู้กับพวกเราจึงต่างกันอยู่มาก อย่าเข้าใจว่าท่านจะเป็นบ้า หลงสุขหลงทุกข์เวทนาเหมือนพวกเราเลย แม้กายจะเจ็บหมดทั้งร่าง จิตใจของท่านก็ไม่หวั่นเพราะรู้ตามเป็นจริงทุกส่วนอยู่แล้วโดยอัตโนมัติ ทั้งๆ ที่ร่างกายยังไม่เจ็บป่วยขึ้นมาในระยะนั้นๆ เวลาร่างกายเจ็บป่วย ก็เท่ากับการแสดงสักขีพยานให้ท่านเห็นว่า ที่ปัญญาได้พิจารณาโดยลำดับนั้นถูกต้องดีแล้ว เวลานี้ทุกขเวทนาปรากฏขึ้นเช่นนี้ ตามหลักของปัญญาที่ารู้ไว้แล้ว ท่านจึงไม่หวั่น เพราะท่านทราบไว้ล่วงหน้าแล้วอย่างถึงใจ ถึงความจริงทุกส่วน ทั้งภายในภายนอกตลอดทั่วถึง กระทั่งร่างกายจะทนไม่ไหวจริงๆ ท่านก็ทราบว่าร่างกายนี้จะทนไม่ไหวแล้ว แต่จิตของท่านเป็นปกติ ไม่หวั่นต่อความตาย และไม่ต้องทนต่อทุกขเวทนา ท่านไม่ทรนทรายไปตาม

แต่ความคิดเห็นของโลกชัดตรงที่ว่า “ท่านทน” นี้เอง แต่จิตของท่านไม่ได้รับความกระทบกระเทือน จะว่าท่านทนทุกข์ ก็ขัดกับใจที่บริสุทธิ์ ไม่สัมผัสกับทุกขเวทนาที่เป็นสมมุตินั้นเลย ถ้าว่าอย่างนั้นคิดว่าถูกต้อง เพราะว่าท่านไม่มีความหวั่นไหว ไปตามทุกขเวทนาที่เกิดขึ้นภายในร่างกาย จะมากจะน้อย จนร่างกายจะทนไม่ไหว ก็ทราบว่าทนไม่ไหว จะแตกก็ทราบว่าแตก แต่จิตท่านไม่แตกไปด้วยกับชั้นนี้ นั่น! จิตมีความสม่ำเสมออยู่ตลอดเวลา ทั้งที่เวทนาเกิดขึ้นทั้งที่เวทนาตั้งอยู่ หรือเวทนาดับไป หรือเวทนาไม่เกิดขึ้น มีความเป็นปกติอยู่เช่นนั้น จึงชื่อว่า “รู้รอบด้วยปัญญาจริงๆ” ใจไม่มีสมมุติ เช่นทุกขเวทนา ซึ่งเป็นสมมุติเข้าไปแทรกได้เลย ใจท่านจะกระทบกระเทือนกับอะไร?

เรื่องเช่นนี้แหละเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อสำคัญมาก ได้พิจารณา หรือได้ภาวนามานานแสนนานเพียงไร ก็ควรสังเกตดูความรู้ ความฉลาดของเรา กับทุกขเวทนาที่ปรากฏขึ้นมากน้อย จิตเป็นอย่างไรบ้าง เราทราบขณะนี้ ถ้าสติปัญญารอบแล้ว ทุกข์ไม่ทุกข์ เกิดไม่เกิด มันก็ทราบอยู่เป็นปกติ ไม่มีปัญหาใดๆ มาเป็นอุปสรรคได้ ถึงกาลจะไปก็ไปเลย พระ

อรหันต์ท่านจึงไม่ลำบากเวลาตายเหมือนปุถุชนทั้งหลาย ท่านตายได้อย่างสบายหายห่วงทุกอิริยาบถ

เมื่อเป็นเช่นนี้ ท่านทำไมจะนิพพานในท่าอิริยาบถต่าง ๆ ที่ท่านต้องการไม่ได้ล่ะ เพราะท่านไม่ได้ยึดมั่นอำนาจของสมมุติทั้งปวง มีทุกขเวทนาเป็นต้น เหมือนพวกเราที่ทุกขเวทนาพัวพันอยู่อย่างเต็มทีในเวลาจะตาย พระอรหันต์ท่านมิใช่หนักโทษที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ มีทุกขเวทนาเป็นผู้บีบบังคับ ท่านจึงนิพพานในอิริยาบถใดก็ได้ ตามความถนัดใจ เช่น ยืน เดิน นั่ง นอน นิพพาน

ปุถุชนคนสามัญเรา “โธ้ย! แสบลำบากมาก” เป็นทุกข์เป็นร้อนภายในร่างกายยังไม่แล้ว พาลไปทุกข์ร้อนภายในจิตอีกนะซี เรื่องจึงมากมายก่ายกอง เป็นไฟทั้งกองเผาอยู่ทั้งร่างกายและจิตใจ เวลาเกิดความทุกข์ภายในตัว ก็พาลให้เจ้าตัวเป็นบ้าไปด้วย โดยบ่นเพื่อละเมอไปว่า “คนนั้นไม่ดูแล คนนี้ไม่เอาใจใส่ คนนี้ไม่เห็นบุญคุณของเรา คนนั้นทิ้งเรา เวลาเราช่วยอะไรเขาไม่ได้” ว่าไปไม่มีขอบเขตเหตุผล “ลูกไม่ดี หลานไม่ดี เหลนไม่ดี คนใช้ไม่ดี เพื่อนฝูงที่เคยสนิทสนม เคยอุปการะเขามา เวลาเราเป็นอย่างนี้ไม่มีใครมาเหลียวแลเลย ผัวยิ่งไม่มามองหน้าบ้างเลย” เวลานี้ใคร ๆ ก็ไม่ดีไปหมด ทั้งที่ต่างคนต่าง “ตัวไหวใจสั้น” กลัวล้มหายตายจากเขาไป และวิ่งเต้นช่วยเหลือเต็มความสามารถจนไม่ได้หลับนอน เวลานั้นใครก็กลายเป็นไฟต่อตัวเอง เห็นว่าไม่ดีไปหมด

ทำไมจึงไม่ดี? เพราะหัวใจเรามันร้อนเป็นฟืนเป็นไฟ อะไร ๆ ใคร ๆ ก็ไม่ดีหมด เป็นการระบายทุกข์ตามความเข้าใจของตัวที่กำลังต้องการความช่วยเหลือ และเห็นใจจากคนอื่น แต่มันเลยความพอดีไป จนกลายเป็นไฟเผาคนทั้งบ้านให้ร้อนรุ่มวุ่นวายไปตาม ๆ กัน นี่คือโทษแห่งความไม่สนใจในธรรม คือ ความพอดี

ความจริงไม่ใช่ระบายทุกข์ แต่มันเพิ่มทุกข์ขึ้นภายในตัว และผู้เกี่ยวข้อง ให้เดือดร้อนวุ่นวายไปตาม ๆ กัน เรื่องของสามัญชนเรามักเป็นอย่างนี้ เพราะการไม่ได้อบรมธรรมเข้าสู่ใจบ้างพอประมาณนั่นเอง

แต่สำหรับพระอรหันต์ ท่านไม่เป็นเลย ไม่ได้เกี่ยวข้องกับใคร ไม่ได้สนใจคิดว่าคนนั้นอย่างนั้น คนนี้อย่างนี้ ดังสามัญเรา มีแต่รู้ตามความจริงของธาตุ ของขันธ์ ที่แสดงตัวออกมาเล็กน้อยในเรื่องทุกขเวทนา ถึงคราวแตกคราวดับจริง ๆ ท่านก็ทราบชัด ๆ ไม่กังวลวุ่นวาย “เฮ้อ! เมื่อทนไม่ไหวละ แดกก็แตกไป!” แดก กับ อยู่ก็คือธาตุอันเดียวกัน เนอะ! แตกไปแล้ว จะไปไหน ก็เป็นเรื่องของมัน “หมดความรับผิดชอบลงไปเสียทีเถอะ”

ขึ้นชื่อว่า “ภารา หเว ปญจกฺขนฺธา” นี้ มันยุ่งเสียจริงแต่วันเริ่มแรก แดกไปเสียทั้งหมดความรับผิดชอบกันเพียงเท่านี้ ซึ่งเป็นครั้งสุดท้าย ต่อไปก็หมดห่วงกัน มันเพียงเท่านี้ “ต่อไปจิตไม่ต้องรับผิดชอบกับสิ่งเหล่านี้อีกเลย”

นั่นนะ ฟังซิ ผู้สั่นกิเลส ท่านว่า “อนุปาทิสเสนิพพาน” หายกังวลไปโดยประการทั้งปวง! เวลาที่มีชีวิตอยู่ ต้องได้รับทราบ และรับผิดชอบกันอยู่ตลอดเวลา ตามที่ประสาทรับรู้ อยู่ในร่างกายนี้ส่วนต่างๆ ทางหู ทางตา ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ตลอดถึงทางใจก็ต้องมีคิด มีปรุง เวลาอาศัยกันอยู่ก็ต้องรับผิดชอบกันอย่างนี้ เหมือนคนทั่วไป เป็นแต่ไม่ยึดและไม่หวังอะไรจากขั้นนี้ เท่านั้น

ท่านว่า “สุปาทิสเสนิพพาน” ใจถึงความบริสุทธิ์ “วิมุตติ” ไปแล้ว แต่ธาตุชั้นนี้ไม่บริสุทธิ์กับเรา เขาต้องก่อกวนอยู่อย่างนั้น ก่อกวนอยู่อย่างนี้ ให้ได้รับทราบ และรับผิดชอบกันอยู่ตลอดเวลา พาหลับ พานอน กินอยู่พูวายต่างๆ เป็นแต่ใจ ไม่ทรมทรมายต่างๆ ไม่หลงมันเท่านั้นเอง ท่านปฏิบัติต่อขั้นอันเป็นสมมุติ เหมือนผู้ใหญ่ปฏิบัติตามใจเด็กเล็กๆ นั้นแล เช่น พาเล่นตุ๊กตาบ้าง พาเล่นฟุตบอลบ้าง เป็นต้น ไม้ั้น เด็กมันกวนและร้องไห้

ท่านนักปฏิบัติ จงมีความมั่นคงภายในใจ ให้เป็นที่แนใจตน อย่าให้เสียที ทุกข์ขนาดไหน ก็ให้ปลงลงในบทรกรรมว่า “ทุกขเวทนา” เป็นสังขธรรมอันหนึ่ง หรือเป็นองค์แห่งไตรลักษณ์อันหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา และไม่ใช่ของใครทั้งสิ้น ความเป็นไตรลักษณ์กับความที่รู้ที่อยู่ภายในจิตนี้ เป็นคนละอย่างไม่ใช่อันเดียวกัน ร่างกายก็เป็นส่วนหนึ่ง ทุกขเวทนาที่เกิดขึ้นเพราะร่างกายผิปกติ ก็เป็นอีกส่วนหนึ่ง จิตที่รู้ก็เป็นอีกส่วนหนึ่ง สติปัญญาที่นำมาใช้เพื่อรู้เท่า และถอดถอน หรือเพื่อกำจัดปิดเป่าสิ่งเหล่านี้ ก็เป็นสังขธรรมอันหนึ่ง ซึ่งเป็นฝ่ายแก้ ฝ่ายถอดถอนกิเลสทั้งปวง ตัวหลงยึดมั่นถือมั่น สำคัญผิด

ปัญญาที่ไว้สำหรับใช้แก้กิเลส แก่ความลุ่มหลงของตน ใช้ให้เพียงพอกับความต้องการ เรื่องตายนั่นมีอยู่กับทุกคน ไม่เป็นสิ่งที่น่าวิตกกังวลให้เกิดทุกข์ทางใจ ตายก่อนตายหลังก็คือความตายนั่นเอง ไม่เห็นมีอะไรแปลกกัน คนนี้ตายวันนี้ คนนั้นจะตายวันพรุ่งนี้ ก็คือความตายนั่นแล แปลกต่างกันที่ไหน พอจะได้เปรียบ และเสียเปรียบกัน? ความโง่ กับความฉลาดต่างหากที่ทำคนให้ได้เปรียบ และเสียเปรียบกิเลสนะ

จิตล้วนๆ ไม่มีกาล ไม่มีเวลา เรื่องกาล เรื่องเวลานั้น เป็นความคาดหมายของจิต ซึ่งก่อความหลง ความกังวลให้ตนต่างหาก ความตายจริงๆ เขาไม่มีกาล ไม่มีเวลาของเขา เขาไม่มีกฏมีเกณฑ์ตั้งไว้เหมือนมนุษย์เรา มนุษย์เราชอบตั้งกฏตั้งเกณฑ์ นั้นอย่างนั้น นี้

อย่างนี้ และสิ่งที่ทำความสำคัญมันหมายถึงตั้งกฎตั้งเกณฑ์นั้น ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ก่อความกังวลให้แก่ตนทั้งนั้น ที่ถูกเขย่าก่อวนอยู่ตลอดเวลาก็คือ ใจ จงทราบสิ่งเหล่านี้ไว้ด้วยสติปัญญา อย่าหลงใหลใฝ่ฝันไปกับสิ่งเหล่านี้แบบลม ๆ แล้ง ๆ ที่มาก่อน ก็น่าจะชื่อว่า “ฉลาดรอบตัว” ไม่กลัวเป็นกลัวตาย ตลอดสภาวะทั่วไปที่มาเกี่ยวข้องกับใจ ตายที่ไหน ตายกาลใด เวลาใด ตายโดยโรคอะไร มันก็คือ ความตาย ตายวันนี้ ตายวันหน้า ก็คือความตายนั่นแล ตื่นกันหาประโยชน์อะไร แบบไม่ได้เรื่องได้ราว ยิ่งกว่าเด็กกอมมือ

จิตจริง ๆ ไม่มีตาย ไม่มีสถานที่ ไม่มีกาล ไม่มีโรค เพราะจิตไม่ได้เป็นโรคแบบนั้น เป็นโรคกิเลสต่างหาก ถ้าแก้กิเลสออกได้มากน้อย จิตก็มีความสุขสบาย โดยไม่ต้องมีกาลมีเวลามาให้ความสุข ยิ่งจิตบริสุทธิ์ด้วยแล้วเป็น “อากาสิโก” ไม่มีอะไรเข้ามาแทรกเลย เป็นสุขล้วน ๆ คือ “ปรหม์ สุข สุขโดยธรรมชาติแท้ ไม่แปรผันเหมือนสุขในวงสมมุติซึ่งคอยแต่จะหลุดมือไป”

ถ้าคิดปลงตกในทุกอย่างทุกอย่าง ชื่อว่า “ผู้ปฏิบัติธรรม” และชื่อว่า “ผู้ครองธรรมสมบัติอย่างภูมิใจ” สิ่งที่เกี่ยวข้องกับตน เช่น สมบัติ เงินทอง ข้าวของ คนนั้น คนนี้ ญาติมิตรสหาย อะไรเหล่านี้ มันอยู่ไกลจากตัวเรามาก สิ่งที่เกี่ยวข้องกับตนอยู่เวลานี้ คือชั้นห้า ได้แก่ร่างกาย กับจิตที่อยู่ด้วยกัน นี่เป็นสิ่งสำคัญ ต้องเรียนให้รู้ทัน และปลงให้ตก ด้วยสติปัญญา รู้ความจริงของมัน อย่าไปขัดขวางความจริง ถ้าไปขัดความจริงแล้วเป็นการค้ำย กิเลสขึ้นมา เหมือนปลุกกิเลสให้เป็นต้นเป็นลำใหญ่โตขึ้นมา แล้วก็มาราวีเรานั้นแหละ คือราวีใจ ดวงใจต่อเขานั้นแล

ชั้นห้าเป็นเช่นไร จิตเป็นอย่างไร? เราเคยเรียนรู้ และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านี้มาแล้ว จึงไม่ควรหลงการแสดงออกของชั้นห้า ซึ่งเป็นกิริยาของจิตแทรกอยู่ด้วยแทบทุกชั้นห้าเว้นแต่ “รูปชั้นห้า” เท่านั้น

รูป หมายถึงกายทั้งหมด นี่ก็เป็นชั้นห้าอันหนึ่ง เป็นหมวดอันหนึ่ง หรือเป็นกองอันหนึ่ง ก็กองทุกชั้นนั้นแลจะเป็นกองอะไร ชั้นห้า แปลว่า กองทุกชั้นนั้นแหละ ทุกข์มีอยู่ที่นี้ ทุกข์มันอยู่ที่นี้ ภูเขา ไม่ได้มาทำให้คนมีทุกข์ หรือภูเขาไม่ได้เป็นทุกข์ ดิน ฟ้า อากาศ ไม่ได้เป็นทุกข์ มันเป็นทุกข์ที่ชั้นห้านี้ ถ้าจิตเราหลง เราก็เป็นทุกข์ด้วย ถ้าจิตไม่หลง ก็เป็นทุกข์ที่ชั้นห้าเท่านั้น จิตไม่เป็นทุกข์ด้วยเลย แม้อยู่ด้วยกันก็ตาม เพราะเป็นคนละภาคละส่วน

เวทนา คือ สุข ทุกข์ เฉย ๆ ท่านเรียกว่า “เวทนาชั้นห้า” หมายถึงชั้นห้านั่นเอง “สัญญาชั้นห้า” คือ ความจดจำ “สังขารชั้นห้า” คือ ความคิดปรุง “วิญญาณชั้นห้า” คือความรับทราบจากสิ่งที่มาสัมผัสทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย รวมแล้วท่านเรียกว่า “ชั้นห้า” หรือ

วิญญาณชั้นธ” ก็กองทุกข์ทั้งมวลนั่นเอง จะเป็นกองเงินกองทองที่ไหนกัน พอให้หลง ให้เพลนไปตามเขา

ถ้าเป็นทุกข์ ก็เป็นทุกข์อยู่ในวง “ชั้นธห้า” นี้ เวทนา มันก็แสดงตัวของมัน ตามสภาพของมันอย่างนั้น จะเป็นสุข ก็เป็นเรื่องของสุขล้วน ๆ จะเป็นทุกข์ ก็ทุกข์ล้วน ๆ มันเป็นคนของมันอย่างนั้น รูปร่าง ก็เป็นรูปร่างของมันอย่างนั้น ทุกข์กับสุขมีมากน้อยรูปร่างไม่รับทราบ รูปร่างไม่มีความหมายในตัวเอง และไม่มี ความหมายในทุกข์ ทุกข์ที่เกิดขึ้นก็ไม่มี ความหมายในตัวเอง และไม่ทราบว่าตัวเองนั้นเป็นทุกข์ นี้! จึงเรียกว่าเป็นความจริงแต่ละอย่าง ละอย่าง ตามหลักความจริงแห่งชั้นธห้า

ทุกข์จริง ๆ ที่มันเกิดขึ้นในร่างกายนี้ มันไม่ได้ทราบความหมายของมันว่ามันเป็นทุกข์ และมันก่อขึ้นให้แก่ผู้ใด มันเองก็ไม่มี ความหมายในตัวเอง มันไม่รู้สึกรู้สีก นอกจากใจของเราไปหมายมันเท่านั้น

สัญญา สังขาร วิญญาณ ความจำก็เหมือนกัน มันสักแต่จำ จำ สังขาร ความคิดปรุงก็สักแต่จำ ปรุง ใครจะเป็นผู้รับช่วงจากความปรุง ใครจะเป็นผู้รับช่วงจากความจำ (สัญญา) ใครจะเป็นผู้รับช่วงจากความรับทราบ (วิญญาณ) นั้น ถ้าไม่ใช่จิต? ก็มีจิตดวงเดียวเท่านั้น เป็นผู้รับภาระทั้งรับรู้ ทั้งรับหลง

จิต ถ้าเป็นจิตที่รู้รอบด้วยปัญญาก็มีเครื่องมือจับ เหมือนกับเราจับไฟด้วยเครื่องจับ เช่น คีมคีบถ่านไฟ มันก็ไม่ไหม้เรา ถ้ามือไปจับไฟก็ไหม้ จิตที่มีเครื่องมือ มีสติ มีปัญญารอบตัว ทุกข์ในชั้นธก็ไม่ได้เผาใจได้ ย่อมอยู่ด้วยกันด้วยความจริงเสมอไปตลอดอวสาน

พิจารณาเวทนา ก็สักแต่เวทนาไม่ร้อนไม่ทุกข์ เพราะมีเครื่องป้องกัน จิตที่เป็นสุขย่อมมีเครื่องป้องกันเต็มตัว ทุกขเวทนาจะเกิดขึ้นเหมือนกองไฟทั้งกองก็ตาม จิตก็เป็นจิตล้วน ๆ เป็นความรู้ล้วน ๆ สุขก็เป็นสุขล้วน ๆ ไม่ได้คละเคล้ากันเลย “ต่างอันต่างจริง ตามหลักความจริงแท้” เป็นอย่างนี้แล กรุณาพิจารณาให้เห็นแจ่มแจ้งกับตัวเอง จะยอมรับพระธรรม ตลอดครูอาจารย์ ด้วยใจจริงในตัวเองเพราะความจริงนั้นเหมือนกัน

สิ่งที่ “ป็นเกลียว” ต่อหลักความจริงก็คือ อะไรเกิดขึ้น ก็เอื้อมไปจับ อะไรเกิดขึ้นก็เอื้อมไปจับ ไปยึดไปถือ จึงเหมือนเอื้อมมือไปจับไฟ ซึ่งต้องนำความร้อนเข้ามาสู่ใจอยู่ดี ร้อนมาก หรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับความหลงมาก หลงน้อย ยึดมาก ยึดน้อย ถ้าไม่ยึดเสียเลย ด้วยอำนาจของปัญญาที่รู้รอบขอบเขตหมดแล้ว หรือจิตบริสุทธิ์ล้วน ๆ แล้ว สิ่งนั้น ๆ ก็สักแต่ว่าแสดงตัวตามเรื่องของมันอยู่เท่านั้น ไม่มีความหมายใด ๆ เลย แม้ต่างอันต่างแสดง ก็ไม่มีความหมายในตัวเอง เพียงต่างอันต่างจริงอยู่ตามธรรมชาติของมันเท่านั้น จิตก็จริงไป

ตามธรรมชาติของจิต จึงไม่มีปัญหาอะไรในเรื่องความเจ็บปวดในธาตุในชั้นนี้ ไม่มีปัญหาอันใดในเรื่องความล้ม ความตาย ความสลายแห่งธาตุ มีเท่าไร ก็สลายไปตามเรื่องของมัน แม้ขณะที่มันสลายลงไปนั้น ก็ไม่มีอะไรมาเกี่ยวข้องจิตใจให้ยุ่งเหยิง วุ่นวายไปตามเลย

นี่แหละ หลักธรรมที่พระพุทธเจ้าท่านทรงสอน ผู้ปฏิบัติตามหลักธรรมนี้แล้ว จะรู้ความจริง ดังที่กล่าวมานี้ เป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ ดังที่ท่านว่า “ความเป็น ความตาย มีน้ำหนักร่วมกัน” ไม่มีอะไรยิ่งหย่อนกว่ากัน ในความรู้สึกของพระอรหันต์ท่าน เวลามีชีวิตอยู่ ก็ไม่ได้อะไรจากธาตุ จากชั้นอันนี้ เพราะจิตพอตัวเสียทุกอย่างแล้ว ไม่ต้องการอะไรมาเพิ่มเติมจากธาตุ จากชั้น หรือจากสิ่งใด ๆ ในโลก เวลาชั้นสลายตัวลงไป จิตก็พอตัวอยู่แล้ว จะไปล่มจมที่ไหนกัน! จึงหาความล่มจมไม่มี เพราะธรรมชาติ “ผู้รู้ที่บริสุทธิ์” นี้ ไม่ใช่ผู้ล่มจม สิ่งต่างๆ จะเอาความล่มจมมายึดเหยียดให้ธรรมชาตินี้ได้อย่างไร! เมื่อธรรมชาตินี้พอตัวอยู่แล้ว จะเอาอะไรมาแฉ่ง มาเพิ่ม ก็ไม่ติด ท่านว่า “ความตายกับความ เป็นอยู่มีน้ำหนักร่วมกัน” ไม่มีอะไรผิดแผกแตกต่างกัน ท่านถือว่าเป็นธรรมตำราธรรมดา! เมื่อรู้เห็นตามเป็นจริงแล้ว เป็นอย่างนั้นด้วยกันทั้งสิ้น ความรู้จริงเต็มภูมิจิตภูมิธรรม ด้วยกันแล้ว จึงไม่มีอะไรจะขัดแย้ง ถกเถียงกันเหมือนพวกเราคอยรับเหมาทะเลความ ขัดแย้ง แข่งดีกัน

ถ้า “ปิ่นเกลียว” กับความจริงก็เป็นเรื่องใหญ่โต ขณะที่เกิดก็ใหญ่ ดีใจ “โอโฮ หนู ดีใจมาก เพราะหนูต้องการลูกผู้หญิงอยู่แล้ว” ถ้าต้องการลูกผู้ชาย หลานผู้ชาย ก็ดีใจมาก โอโฮ ได้ลูกผู้ชายทั้งคน สมกับบนบานไว้จริงๆ แหม! “หลวงพ่อก่อกมากเชียวนี่นา!” มันเป็นเรื่องใหญ่โตไหมละ เรื่องดีใจกับความเกิดนั้นนะ

ที่นี้เวลามันตายละซิ ความดีใจอย่างใหญ่หลวง กับความเสียใจอย่างใหญ่โต มันรุ่มกันจนตั้งตัวไม่ติด แทบเป็นบ้าเป็นบอไปก็มี ทั้งนี้คือ โทษแห่งความหลงรัก หลงชัง ความยินดี ยินร้าย ในอิฏฐารมณ์ และอนิฏฐารมณ์ นั้นแล เป็นตัวเหตุใหญ่ ปราชญ์จึงสอนให้รู้เท่าทันไว้แต่เนิ่นๆ ก่อนเหตุจะเกิดขึ้น จะได้ตั้งตัวได้ไม่รุนแรง เวลาเผชิญกับเหตุการณ์ที่ไม่ต้องใจ จะมีสติยังคิดเพื่อหาทางผ่อนคลายเป็นบ้าง ไม่จมไปทั้งเป็น

การพิจารณาไว้ก่อนเพื่อทราบไว้แต่ต้นทางที่เรื่องจะเกิดขึ้นก็ไม่เป็นทุกข์มาก พอมีที่ปลงวางได้บ้าง เช่น ความเกิด เมื่อคิดย้อนไปข้างหลังในเวลาเกิด มันก็ไม่ใหญ่โต การเกิด การตาย เป็นเรื่องทุกข์ของผู้เกิด ผู้ตายเท่ากัน การเรียนธรรม เรียนอย่างนี้จึงชื่อว่า “เรียนเพื่อรู้ความจริง ทั้งต้น ทั้งปลาย”

การปฏิบัติธรรม ก็ปฏิบัติที่ตัวเรา เพราะเรื่องอยู่ที่ตัวเรา เรื่อง “ทุกข์” ก็อยู่ที่ตัวเรา “สมุทัย” คือ เหตุให้เกิดทุกข์ ก็อยู่ที่ตัวเรา “มรรค” คือ ข้อปฏิบัติ กำจัดความลุ่มหลง อันเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ทั้งมวลก็อยู่ที่ตัวเรา เมื่อกำจัดได้มากน้อย “นิโรธ” คือความดับทุกข์ ก็ดับลงไปเป็นลำดับๆ ตามอำนาจของ “มรรค” ที่มีกำลังมากน้อย เมื่อ “มรรค” ดับ “สมุทัย” ได้หมด ไม่มีสิ่งใดเหลือแล้ว “นิโรธ” อันเป็นกิริยาแห่งความดับทุกข์ ก็ดับทุกข์สิ้นเชิงในใจเราเนืองๆ ไม่ดับที่ไหน เพราะกองทุกข์ทั้งมวลอยู่ที่ตรงนี้ ดับก็ดับลงที่ตรงนี้ ไม่มีอะไรเป็นกิเลส และบาปกรรม นอกจากใจเป็นผู้ผลิตแต่ผู้เดียวและดับได้แต่ผู้เดียว ตามอุบายแห่งธรรมว่า “อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งของตนแต่ผู้เดียว” พระพุทธเจ้าทั้งหลาย เป็นแต่ผู้ซึ่งบอกอุบายวิธีแก่ หรือถอดถอนกิเลสทั้งปวงเท่านั้น

ศาสนา เมื่อรวมลงแล้วแต่ละคน ละคน ที่ปฏิบัติ ต้องมารู้มาละกันที่ตรงนี้ทั้งนั้น ไม่มีอะไรมาเกี่ยวข้องให้ยุ่งเหยิงวุ่นวาย เพราะผู้นี้ไม่เป็นผู้วุ่นวายอีกแล้ว

นี่แหละความมีศาสนาอยู่ภายในตน ย่อมมีหวังได้รับสิ่งพึงใจจากการปฏิบัติของตน ถ้าไม่มีศาสนาประจำตน ความหวังแม้มีอยู่เต็มใจด้วยกันก็เป็น “โมฆะ” ความเป็นไปของคตินั้น หาความแน่นอนไม่ได้เลย อยู่ในโลกมนุษย์ก็เหมือนสัตว์ที่หากินอยู่ตามวิสัยของตน เมื่อตายไปก็หมดความหมาย ไม่มีสิ่งอาศัยพึงพึงของใจ อันเป็นตัวการสำคัญในตัวคนและสัตว์ ฉะนั้นความไม่มีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวเกี่ยวเกาะของใจ จึงเป็นความลุ่มจมอย่างหาที่เปรียบเทียบไม่ได้ ราวกับตายทั้งเป็นนั่นแล

มนุษย์ฉลาดกว่าสัตว์ เวลา “เป็น” อยู่ก็มีบ้านมีเรือน มีพ่อแม่ มีสมบัติเงินทอง มองดูอะไรก็ภูมิใจกับสมบัตินั้นๆ แต่สิ่งที่ให้เกิดความภูมิใจ คือศาสนธรรมภายในใจไม่มี ย่อมขาดที่พึ่งทางใจอันเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ใจไม่มีหลักไม่มีเกณฑ์ คิดแล้วก็ว่าแห้ว มองไปเห็นสิ่งนั้นสิ่งนี้ซึ่งเป็นสิ่งนอกร่าง นอกใจ มองเข้ามาที่จิตไม่รู้จะอาศัยอะไรต่อไป ใจย่อมว่าวุ่นวุ่นมัวหมกเข้า ตายก็ตายแบบใจอนาถา หาที่ยึดไม่ได้และลุ่มจมไปตามมฤตกรรม ซึ่งน่าทุเรศมากมาย

คนเราเวลาจะตาย ใจเกิดความว้าวุ่นวุ่นมัวมากมาย ก็เพราะจิตไม่มีหลักยึดภายในใจ ไปยึดแต่สิ่งภายนอก กลัวจะตาย จะพลัดพรากจากสิ่งที่รักเจริญใจ กลัวจะพลัดพรากจากสิ่งนั้น คนนี้ ยุ่งกันไปหมด ซึ่งเป็นการก่อความวุ่นวายให้แก่ตนในวาระสุดท้ายมาก ฉะนั้นศาสนาจึงเป็นเหมือนประทีปดวงไฟส่องทาง เพื่อความเป็น “สุคติ” ได้เป็นอย่างดี ทั้งปัจจุบันและอนาคต ไม่ปรากฏว่าผู้ปฏิบัติธรรม ถูกธรรมนั้นพาไปลงนรกตกเหว ให้ได้รับความทุกข์ความทรมาน นอกจากธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม ไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว

ไม่ฟังปรารภนาโดยถ่ายเดียว ไม่เคยเห็น ธรรมเปรต ธรรมผี มาคอยกัดฉีกกินคนผู้รักษา ธรรมปฏิบัติธรรมให้สิ้นเนื้อประดาตัวเลย นอกจากธรรมปลอม ศาสนาจอมปลอม ซึ่งกำลัง แทรกออกจากความอุบาทว์ เทียวหลอกลวงคนโง่ให้เผลอตัว ลงไปเข้าห้อมแกงเขาเท่านั้น

จิตที่มีศาสนา จิตมีธรรมเป็นเครื่องปกครองเป็นเครื่องสนับสนุน ย่อมเป็นจิตที่ เยือกเย็นอ่อนโยน มีความอบอุ่นอยู่ในตัว ผิดกับจิตที่ไม่มีศาสนา ซึ่งมีแต่ความ โหดร้ายทารุณเป็นเจ้าอำนาจครองใจเป็นไหนๆ เพราะภายในจิตมีธรรมเป็น “แกน” มี ธรรมเป็น “หลักยึด” ของใจ แม้ยากดีมีจนก็มีความอบอุ่นอยู่ในตัว เวลานี้เราอาศัยกายนี้ อยู่ ต่อไปเรายึดบุญ เราอาศัยบุญ เวลาที่สุดวิสัยที่จะยึดกายนั้นแล้ว สิ่งที่เป็นวิสัยของเรา เหมาะสมกับใจเราอย่างยิ่งก็คือความดี คือบุญ จำต้องยึดธรรมเป็นหลักใจ ตายก็ “สุคติ” ไปเลย คนมีศาสนาภายในจิตใจเป็นอย่างนี้ ไม่เสียท่าเสียที ทั้งในเวลามีชีวิตอยู่ ทั้งในเวลา ตายไป

การอาศัยธาตุชั้น ๓ สมบัติ บริษัทบริวาร เงินทอง ก็ได้อาศัยมาพอรู้รสชาติของสิ่ง นั้นๆ ได้ดีพอควร ส่วนรสชาติของธรรม คือความดีงาม เวลานี้ยังไม่จุใจ จึงพยายาม บำเพ็ญให้เป็นที่แน่ใจ จะไม่เสียท่าเสียที สัมกับความเป็นมนุษย์ที่ฉลาดกว่าบรรดาสัตว์ มนุษย์เราสูงกว่าสัตว์ สูงด้วยความประพฤติดี เชื่อบุญ เชื่อบาป นรก สวรรค์ ไม่ใช่สูงแบบ ขึ้นอวกาศ ดังที่เขาเคยขึ้นกันมาแล้ว ไม่เห็นเป็นสุขและวิเศษวิโสอะไร กลับมาถึงพื้นโลก ถูกเขาสรรเสริญเยินยอ เลยลิ่มตัวและเป็นบ้าไปก็มีให้เห็นประจักษ์อยู่แล้ว การยกย่องก็ทำ ให้คนลืมหูเป็นบ้าได้ เช่นเดียวกับผู้ถูกนิทานว่าร้าย เกิดความเสียใจเป็นบ้าไปจนเสียคน

คำว่า “สูง” ให้สูงด้วยจิตใจที่มีธรรมนำตัวไปสู่ที่สูง และปลดเปลื้องทุกข์ได้ตาม ส่วนแห่งคุณธรรมที่มีในใจมากน้อย และสูงสุด คือถึง “วิมุตติ พระนิพพาน” ชื่อว่า “ผู้สูง ตามหลักธรรมของชาวพุทธแท้”

กรุณาพากันทำใจ ยกใจ ให้สูงกว่าสิ่งลามกทั้งหลาย จะชื่อว่า “เป็นผู้มีจิตใจสูงโดย คุณธรรมแท้” เอาละ การแสดงธรรมก็เห็นว่าสมควรฯ

